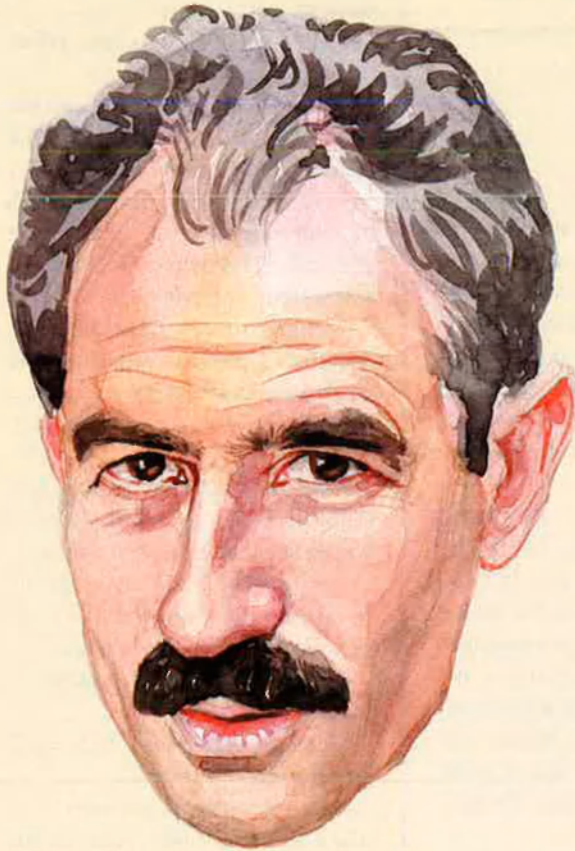

MARTÍ DOMÍNGUEZ

Quan les bèsties parlaven

LLOSA

Tothom sap ben bé que hi hagué un temps que els animals parlaven. Era una època remota, quan l'home tenia un contacte seràfic amb la natura, quan tot es manifestava amb unes dimensions inaferrables a la mentalitat d'avui, quan les cabres feien llana i les gallines pixaven. En fi, un temps perdut, emboirat en la vaguetat inextricable del passat. L'abat Giambattista Casti, el "poeta animalesc", com a ell li agradava d'anomenar-se en el seu llibre *Els animals parlants* (1802), confessa el ver motiu del seu apòleg: "Cante els usos, i costums, les vivències,/ i les ires animals, i els enemics/ brutals que es despleguen en batalles paoroses/ que esdevingueren en èpoques que les Bèsties antigues/ posseïen raciocini i loquacitat,/ i que a nosaltres se'ns amaguen en l'obscuritat dels temps."

Des de sempre l'home ha volgut descobrir en el miolar del gat, en el correnteg de la perdiu, en el renill del cavall o en el bram de l'ase, en el bel de l'ovella o en l'esbiec de la cabra, en fi, en qualsevol "xarrupeig" animal, fragments d'aquests usos i costums amagats "en l'obscuritat dels temps". Així, al Rosselló, dels marrameus dels gats el poble interpretava el següent diàleg: "On aneu? —A Font-Romeu! —Què me portareu? —Un davantal! —De quin

color? —Blaau!" També al Rosselló, de l'escotxegar de les perdius es traduïa la conversa següent: "Carall que et fot! Aquí hi ha un caçador! —Com va vestit? —Mal vestit, mal vestit! —Fugim, fugim! —Ben vestit, ben vestit! Fugim pas; risquem pas res!"

A l'Alt Empordà i al Vallespir creien que la nit de Nadal les bèsties tenien per un moment el do de parlar. Predeïen a l'home l'hora que havia de morir; per això, pastors, traginers i matalots eren vora les seues bèsties a mitjanit i interpretaven amb espant les vocalitzacions dels seus animals domèstics preferits. També, segons la tradició, el gall fou la primera bèstia que va enunciar durant aquella nit el naixement de Jesús, el qual, amb tota la força del seu pit, va esventar el seu espinguet: "Jesús és nat! Jesús és nat." A la qual cosa el bou va preguntar inquiet: "Ooon?, ooon?, ooon?" Una ovella es va apressar a contestar: "A Betleem! a Betleem!, a Betleem!" Un ase va córrer fins al pessebre de Betlem per ésser el primer a veure el nounat, i en descobrir el Nen no va poder deixar d'exclamar: "Aaaaaaaa!"

Siga com siga, l'home no sols ha buscat d'explicar amb "mi-mologismes" les veus dels seus animals, sinó també les singularitats del seu comportament. Pep Coll, en el seu preciós llibre *Quan Judes era fadrí i sa mare festejava* (reeditat per La Magrana i a vessar d'històries relacionades amb el món natural), explica la conversa que inevitablement s'entaula quan dos ases es creuen en un camí i s'ensumen els morros: "—No has trobat lo document? —pregunta l'un tot il·lusionat. —Ca, home, ca! —Doncs així mos toque de treballar! —conclou el primer amb resignació." I és que, segons la tradició del Pallars Sobirà, abans el rucs no treballaven: conservaven un document antiquíssim, signat per una personalitat molt important, el qual els prohibia de treballar i obligava els homes a mantenir-los de franc. Malauradament, aquell paper es va extraviar, i malgrat que tots els rucs del món es posaren a buscar-lo com a desesperats, no van poder evitar que els homes els pujaren a cavall.

Pep Coll també explica en aquest llibre el costum que tenen els gossos d'olorar-se: "Es veu que en aquells temps de Maria Castanya, tots els gossos de la Terra estaven reunits en una assemblea molt important. En el moment més decisiu de la sessió, un dels reunits deixà anar una llufa. La bravada era tan insuportable que la reunió hagué de ser suspesa. Tots els assistents, però, abans de dispersar-se, van començar a ensumar-se mútuament el cul, per descobrir el culpable." Per això, encara avui, quan dos gossos es creuen s'acusen mútuament, i s'ensumen amb nerviosisme: "—Vas ser tu? —Ja veus que no! I tu? —Tampoc! A fe de redéuna!" És una conversa que es repeteix, colp rere colp, des dels inicis dels temps, quan les bèsties parlaven, els arbres cantaven i les pedres caminaven.